

Modernizacija Ratne mornarice Italije

OVISNOST O MORU I PREKOMORSKOM PROMETU. VISOKI TROŠKOVI IZGRADNJE FLOTE. BRODOVI ZA SIGURNOST POMORSKIH KOMUNIKACIJA I OBALNOG MORA — RAKETNA, ZRAKOPLOVNA I ELEKTRONSKA TEHNIKA U PRVOM PLANU.

UDK 359+623(45)

Na stranicama »Našeg mora« bilo je svojedobno (1982) riječi o vojnopomorskoj tehnologiji Italije, koja je tada svoja dostignuća predstavila na Četvrtoj pomorskoj izložbi (sajmu) u Genovi.¹ U to vrijeme susjedna Italija držala je jedno od istaknutih mjesta (šesto, odnosno sedmo) među prvih deset izvoznika naoružanja i vojne opreme. U proteklom godinama ona je ne samo uspjela da zadrži visoko mjesto među proizvođačima naoružanja i vojne opreme, već je u sastav svojih oružanih snaga, posebno ratne mornarice, uvela niz suvremenih oružanih sistema i veći broj modernih ratnih brodova koji su bili prikazani na spomenutoj izložbi, kao: hidrokrilne raketne topovnjače, raketne korvete i fregate, krstaricu nosač helikoptera, lovce mina, desantne, stražarske i pomoćne brodove. Može se reći, da je proteklo razdoblje (od 4—5 godina) ispunjeno dosta intenzivnom modernizacijom Ratne mornarice Italije, da je ona u tom periodu dogradila teorijske i materijalno-tehničke pretpostavke za razvoj ovog vida oružanih snaga do kraja ovog milenija, pa i za ulazak u treće tisućljeće. Naime, stručna vojnopomorska literatura ovog našeg jadranskog susjeda ukazuje na kvalitetne trendove razvoja ratne mornarice. Sažeti prikaz nekih od tih stručnih radova, objavljenih u novije vrijeme, naročito 1986. godine, može pružiti bar u glavnim crtama objektivnu sliku suvremenog razvoja Ratne mornarice Italije. Mišljenja izložena u stručnoj literaturi nisu zanimljiva samo sa stajališta kako Ratna mornarica Italije rješava problem tehnološkog razvoja pomorskih snaga već i po tome kakve rezultate ova ratna mornarica postiže na tom planu.

POMORSKO-ZRAČNA PREVLAŠT NEOPHODNA ZA OSIGURANJE PLOVNOG PUTA

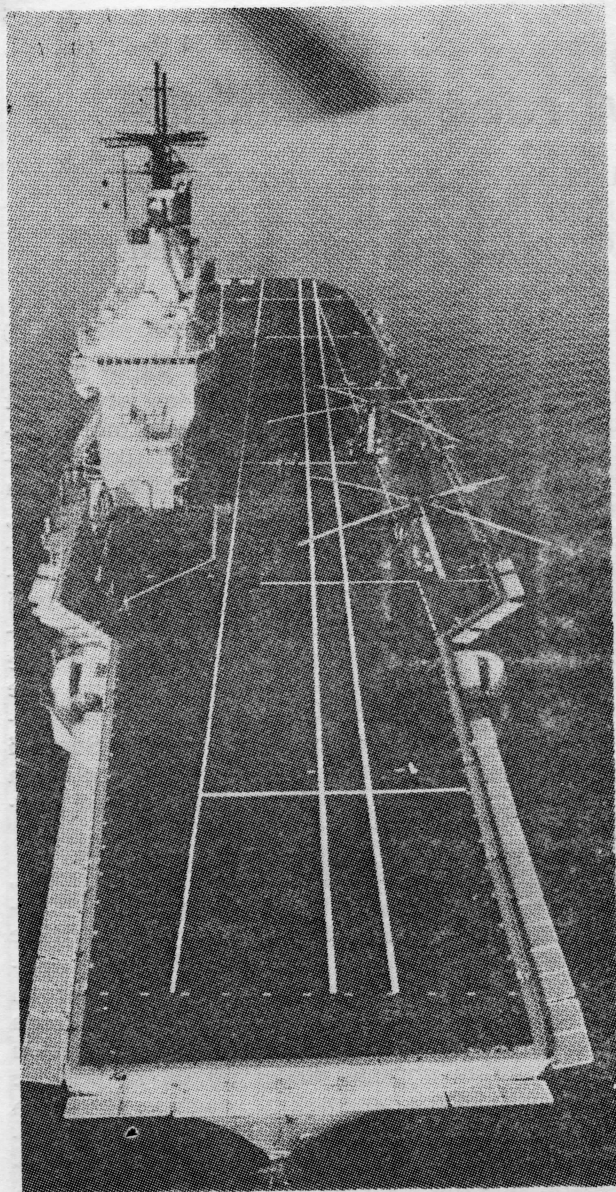
Objavljivanjem »Bijele knjige« u obrani Italije za 1985. godinu nagovješteni su, u sklopu modernizacije cjelokupnih oružanih snaga Italije i njihovih težišnih zadataka, i pravci modernizacije i obaveze vojnopomorskih snaga Italije.²

U »Bijeloj knjizi« se određuju zadaci i kriteriji upotrebe snaga s naglaskom na manevar kopnene vojske i zrakoplovstva da u tzv. isturenoj obrani zaustave prodore neprijatelja na samoj granici. Određuju se bliži zadaci za pojedine grupacije oružanih snaga, napose za mehanizirane i zrakoplovne. Što se tiče Ratne mornarice ona treba da osigurava pozadinu i da podržava primorsko krilo kopnene vojske.

U vezi sa ulogom i zadacima Ratne mornarice upozorava se u ovom radu na otvorenost obala Italije (preko 8.000 km) prema moru. Detaljnije se ulazi u pitanje karakteristika Sredozemlja, koje, na dužini od preko 2.000 morskih milja, ima tri važna i različita prilaza (Gibraltar, Suez i Dardanele), s jasno naznačenim obavezanim pomorskim prolazima i tjesnacima. Njihovim držanjem i kontrolom moguće je u znatnoj mjeri osigurati pomorski plovni put, ali je nemoguće zaustaviti prodor podmornica. Naročiti se značaj u obrani pomorskih plovnih puteva daje otocima Sardiniji i Siciliji, odnosno odgovarajućim prolazima uz ove otoke. Naime, iz Sueza i iz sjeverne Afrike pritječe tankerima nafta koja se upućuje prema Gibraltar, Tirenskom i Jadranskom moru.

Talijanske zračno-pomorske snage imaju, ističe »Iterarma«, pišući o podacima i kriterijima upotrebe snaga, vezano za sadržaj »Bijele knjige«, dva prioriteta zadataka: (1) da na nacionalnom planu za potrebe zemlje održe slobodan plovni put i njegovu kontrolu u cilju odvijanja pomorskog transporta i opskrbe, da organiziraju protudesantnu obranu obale; (2) da za potrebe NATO sudjeluju s pomorskim snagama saveznika u cilju postizanja pomorsko-zračne prevlasti potrebne za osiguranje plovnog puta u svrhu prevoženja za vojne i civilne potrebe, te dopremanja vojnih pojačanja. U tom smislu kontrola prilaznih zona, obrana po dubini, kao i protudesantna obrana otoka i obale predstavljaju težišne zadatke. Od VI flote SAD, kao nosioca konvencionalnih i nuklearnih udarnih snaga NATO na Sredozemlju, očekuje se posredna i neposredna podrška u obrani južnog bojišta talijanskog ratišta.

Kad je u pitanju ovaj dio ratišta Italije »Iterarma« ulazi i u opisivanje komandi i organiziranje snaga. Proizlazi da, što se tiče sjedišta, važnu ulogu ima nacionalna i saveznička komanda u Napulju i Rimu, kao i teritorijalne komande Sicilije, Sardinije i juga zemlje. Kopneni dio oružanih snaga se daje numerički, naglašava se njihova udarna mogućnost, brza mobilizacija, te manevarska sposobnost. Za pomorske snage ističe se značaj uloge protupodmorničkih snaga, brodova za akcije na otvorenom moru, podmornica, desantnih snaga (bataljon »San Marco) i flotne logističke podrške. Zračne snage obuhvaćaju 2 grupe lovaca-bombardera, 2 grupe presretača, 1 grupu bombardera, 2 grupe lakih bombardera, 2

Krstarica nosač helikoptera »Giuseppe Garibaldi«

grupe protupodmorničkih aviona, 1 grupu aviona za protuelektronske akcije i grupu helikoptera za spašavanje.

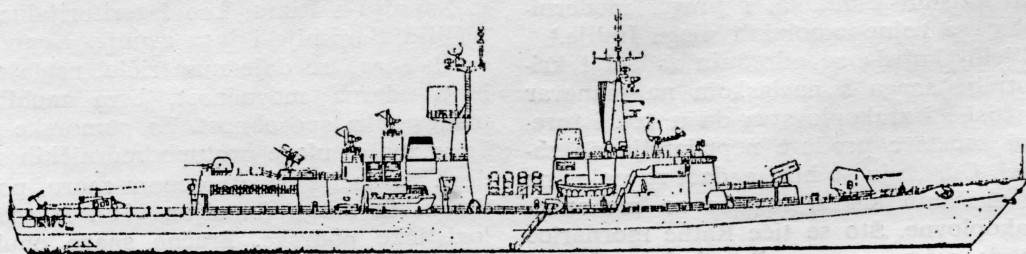
Od problema koje treba rješavati u perspektivi ističe »Iterarma« nekoliko. Da bi se osjačala sigurnost pomorskih komunikacija na otvorenom moru potrebno je povećati broj lovaca mina, razarača i fregata, modernizirati sredstva za

protupodmorničku borbu, za ojačanje sigurnosti duž obalskih pomorskih komunikacija potrebno je razvijati sredstva elektronskog osmatranja, izgraditi korvete i motorne topovnjače. Naglašava se potreba da se u što kraćem roku moderniziraju podmorničke snage. Najveći zahtjevi postavljaju se u jačanju zračne komponente i njenog osposobljavanja za pružanje zračne podrške pomorskim snagama. U tom se smislu zagovara i potreba organiziranja specijalnog mornaričkog zrakoplovstva. Očekuje se i mogućnost da se krstarica nosač helikoptera »Garibaldi« opremi i avionima na vertikalno polijetanje.

KAKO DO PREDVIĐENE TONAŽE RATNOG BRODOVLJA

U skladu sa takvim konceptom obrane obale i mora uz manje ili veće teškoće ravijaju se i odgovarajuće vojnopomorske snage Italije. U razmatranju programa novih konstrukcija brodova i sistema naoružanja vojnostručna štampa daje nekoliko zanimljivih akcenata. Izražava se nezadovoljstvo što još uvijek ukupna tonaža ratnog brodogradnja nije dostigla (do 1986) predviđenu kvotu od 160.000 tona, kako je to bilo najavljeno 1973. godine. Tad je raskorak između predviđene i stvarne tonaže pokazivao manjak od oko 55.000 tona. Međutim, u međuvremenu, od 1973. godine negativna tendencija se nastavila. Iz operativne službe isključeno je oko 30.000 tona brodogradnja, a u operativnu službu ušlo je svega oko 8.000 novih ratnih brodova.³ Nije ostvarena očekivana tonaža ratnih brodova, ali su dostignuti neki zapaženi rezultati u kvalitetu ratnih brodova. Među uspjehe u tom pogledu treba uvrstiti izgradnju krstarice nosača helikoptera »Giuseppe Garibaldi« od 13.370 tona (krajem jula 1986. godine predan floti, bit će operativan u 1987. godini). Brzina broda oko 30 čvorova. Njegova je paluba u stanju da primi 16 helikoptera ili 12 aviona na vertikalno polijetanje.

Pogon broda je tipa CO G0G, sa četiri plinske turbine. Daljina plovljenja iznosi 7.000 morskih milja s brzinom od 20 čvorova. Naoružanje broda čine 4 dvostruka lansera (»Teseo«) za protubrodске rakete (»Otomat«), 2 lansera (»Albatros«) s osam raketa »brod-avion« (»Aspide«), tri dvocjevna topa od 40 mm u sistemu »Dardo« i dva trocjevna aparata za torpeda MK-45. Raspolaze s 3 radarom za otkrivanje aviona, radarom za otkrivanje ciljeva na moru, radarom za navigaciju

Silueta raketnog razarača »ANIMOSO«

i radarom za prihvat — slijetanje aviona i uređajima za otkrivanje podmornica.

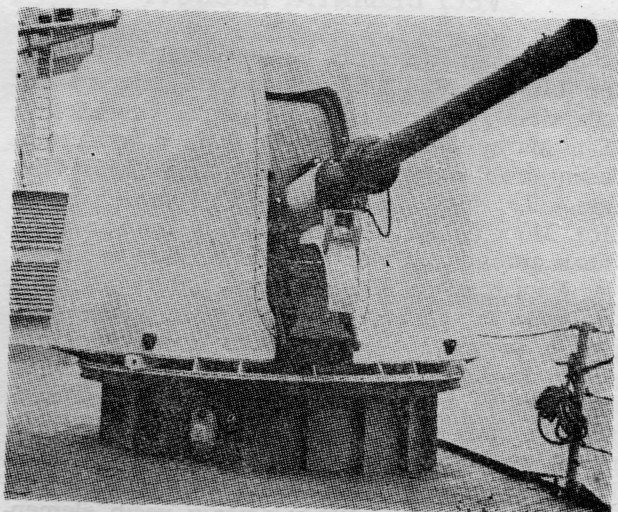
RAKETNI RAZARAČI I KORVETE

Od kapitalnih izgradnji koji su u toku u stručnoj se literaturi posebno ističu dva raketna razarača. Riječ je o raketnim razaračima »Animoso« i »Ardimentoso«. Tonaža im je 4.400 (5.100) tona, dugi su 135,6, a široki 16,1 metar. Dostižu brzinu od 31 čvor. Autonomija plovljenja im iznosi 7.000 morskih milja s brzinom od 18 čvorova. Pogon čine plinske turbine (svaka od po 20.220 KW) i dva dizel motora. Raspolagat će s raketnim sistemom more—zrak (»Tartar/Standard«) i »Albatros«, zatim sa četiri raketne rampe, s dva lansera za rakete more—more (»Teseo«), topom 127/54 mm (»OTO—Malara«) i tri topa 76/62 mm (»OTO—Malara«) dva trocjevna torpedna aparata. Nosit će dva helikoptera (»AB 212«). Imat će razvijenu elektronsku opremu za vođenje broda i upravljanje vatrom (5 radara) i za protupodmorničku borbu. Posadu čini 400 ljudi.

Konstrukcija broda je u najvećoj mjeri pođena tako da su svedeni na minimum magnet-ski, akustički, infracrveni impulsi, a svi vitalni uređaji su osigurani antišok zaštitom.

Četiri raketne korvete vrste »Minerva« gradi (od 1983) brodogradilište Fincantieri—Cantieri Navali Riuniti di Genova. To je prvi dio od osam iz serije koja treba da zamijeni zastarjela četiri broda vrste »Albatros« i četiri broda vrste »De Cristoforo«. Raketna korveta »Minerva« (porinuta 1986) ima 1.285 tona. Dostiže brzinu od 24 čvora. Imat će autonomiju plovljenja, brzinom od 18 čvorova, oko 3.500 morskih milja. Bit će naoružana topom 76/62 mm (»Oto-Melara«), sa sistemom za proturaketnu obranu od napada iz zraka (»Albatros«), s osam raketa (»Aspide«) i dva trocjevna torpedna aparata. Imat će platformu za prijem helikoptera. Posadu čine 123 čovjeka. Moguće su i alternacije u pogledu jačanja naoružanja na štetu prijema helikoptera i obrnuto. Raspolagat će s elektronskim uređajima za vođenje broda, otkrivanje i gađanje ciljeva na moru, zraku i pod vodom.

Ove četiri raketne korvete »Minerva«, »Urania« (u gradnji od 1984, »Danaide« i »Sfinge« prvi su talijanski ratni brodovi opremljeni novim podvodnim elektronskim lokatorom DE 1167 L, proizvedenim u Genovi na osnovu američke licence (Raython).

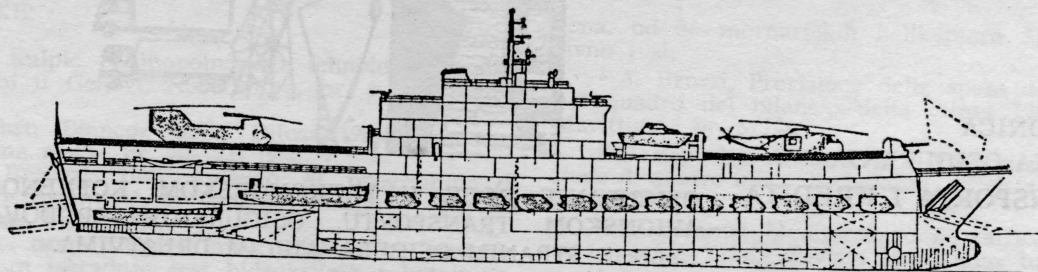

Top od 76/62 mm (Oto-Melara). Brzina gađanja do 80 granata u minuti, pogodan za naoružanje i manjih brodova

TREĆA SERIJA PODMORNICA »SAURO«

Od 1984. godine u brodogradilištu u Tržiču počela je izgradnja treće serije podmornica vrste »Sauro«. U prve dvije serije izgrađene su četiri podmornice (»Sauro«, »Freccia di Cossato«, »Leonardo da Vinci« i »Marconi«). Nove će podmornice nositi imena dvojice komandanata podmornice iz drugog svjetskog rata »Pelosi« i »Primi«. Njihovim dovršenjem i zamjenom za dvije zastarjele podmornice (ustupljene od SAD) talijanska će ratna mornarica imati deset podmornica, iako se procjenjuje da joj je potrebno 12 podmornica. U fazi projekta nalazi se nova vrsta podmornice koja nosi oznaku »A 90«. Ona bi trebalo da uđe u izgradnju 1990. godine.

Što se tiče podmornica treće serije vrste »Sauro«, one će imati uglavnom ista svojstva kao i već porinute, ali će biti za oko pola metra duže i teže za oko 25 tona. Nešto veći prostor bit će iskorišten za ugradnju dodatnih uređaja i bolji smještaj posade. Ove će podmornice imati 1476 tona na površini, odnosno 1662 tone u zaronjenom stanju. Dužina im je 64,36, širina 6,86 i visina 5,66 metra. Pogon se sastoji od dizielektričnog motora s dvije baterije (svaka od po 146 elemenata) i tri grupe dizel generatora po 720 KW. Naoružane su sa po šest torpednih aparata, ukupno 12 torpeda. Posjeduju elektronske uređaje za otkrivanje i gađanje ciljeva. Posadu čini 45 ljudi.

Desantni brod »SAN GIORGIO« — uzdužni presjek

VEĆI DESANTNI BRODOVI

Dva stara desantna broda »Caorle« i »Grado« (bivši brodovi SAD) bit će zamijenjena s dva veća desantna broda »San Giorgo« (izgrađen) i »San Marco« (u gradnji). Riječ je o modernim desantnim brodovima od 8.000 tona (7.667), dužine 133,3, širine 20,5, visine 15,7 i gaza 5,25 metara. Moći će razviti brzinu od 20 čvorova i dostizati autonomiju plovljenja od 4.550 morskih milja. Naoružani su jednim topom od 76/62 mm i dva topa od 20 mm. Njihova prvostepena namjena je prevoženje ljudstva, naoružanja i opreme pomorsko-desantnog bataljona »San Marco«. U financiranju izgradnje broda »San Marco« sudjeluje i civilna zaštita Italije, pa će ovaj brod, pored svoje prvostepene namjene služiti i kao komandni brod međuvladovskih snaga civilne zaštite za brze intervencije u slučaju većih elementarnih nepogoda i tehničkih nesreća koje bi zahvatile obalno područje Italije. Posadu će sačinjavati 163 čovjeka. Brod može pružiti sve pogodnosti za smještaj 353 vojnika s opremom i naoružanjem. Raspolagat će uređajima za desalinizaciju morske vode, operacionom salom i ambulancama i uređajima za vezu velikog kapaciteta.

Naročito su izražene operativne mogućnosti ovih brodova u brzom ukrcavanju — iskrcavanju ljudi i opreme pomoću helikoptera (nosi 2 — 5 helikoptera,) zatim pomoću dizalice od 30 tona, te pomoću jurišnih čamaca za iskrcavanje. U utrobi broda je bazen (za ploveća sredstva do 30 tona) za direktno iskrcavanje desantnih vozila na površinu mora.

Uz ove novograđene treba spomenuti da Ratna mornarica Italije raspolaže serijama raketnih fregata, raketnih topovnjača i lovaca mina, modernim sistemima mornaričkog naoružanja i opreme,⁴ zatim moderno opremljenom jedinicom pomorskih diverzanata »Teseo Tesei« (za čiju svrhu su opremljeni ratni brodovi specijalne namjene »Il Proteo« i »Cavezzale«, te pomoćni brod »Anteo«) kao i većim brojem pomoćnih brodova (remorkera).

KONTROLA MORA (SEA CONTROL)

Za materijalno-tehničko jačanje i modernizaciju flotnog sastava u 1986. trebalo je utrošiti 90 milijardi lira. Takva dinamika izgradnje trebalo bi da se održi i narednih deset godina zašto se u globalu predviđa oko 900 milijardi lira.⁵

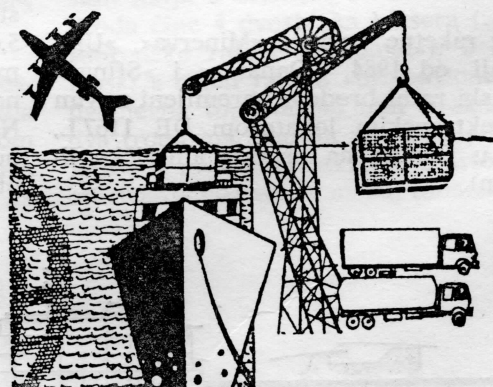
Ministarstvo trgovačke mornarice Italije dalo je nalog za izgradnju četiri patrolna broda za kontrolu isključive ekonomske zone (institut prema Novom pravu mora, 1982, za zaštitu mora od zagađenja, nadzor i sigurnost plovidbe. Radi se o brodovima od 1450 tona, brzine 19,5 čvorova i autonomiji plovljenja (brzinom od 17 čv.) od 3.000 morskih milja. Raspolagat će platformom i hangarom za helikoptere. Bit će naoružani topom od 76 mm i sa dva topa od 20 mm. Imat će i opremu i tank za prihvatanje uljnog zagađenja mora. Posadu će činiti 78 ljudi. Isporuka prvog broda očekuje se krajem 1988. godine.⁶ Ovi, kao i neki drugi brodovi trgovačke mornarice Italije (RO-RO, kontejneri, trajekti), mogu u eventualnom ratu biti korišteni i kao vojni brodovi.

CROATIA

MARINE ASSOCIATION LTD.

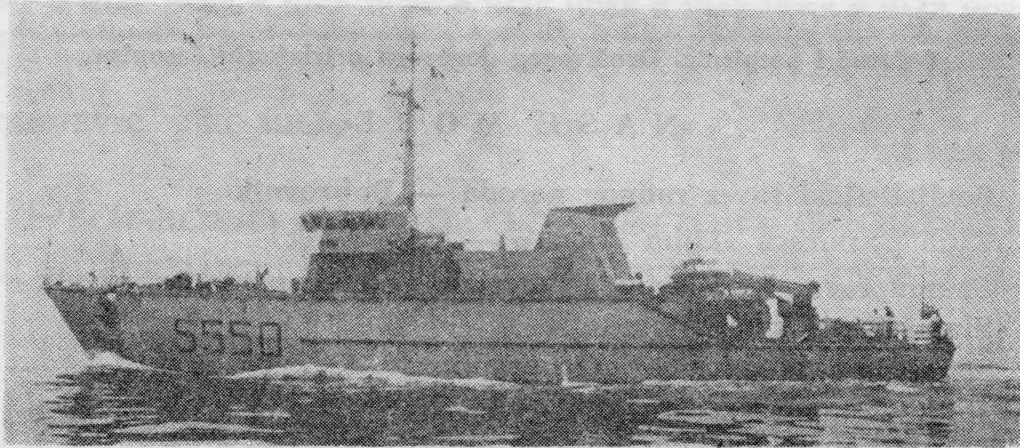
DUBROVNIK

PUT MARŠALA TITA 69

**ZAJEDNICA
RIZIKA OSIGURANJA
TRANSPORTA I KREDITA**

OSIGURANJE ROBE U PREKOMORSKOM, KOPNENOM I AVIONSKOM TRANSPORTU, OSIGURANJE BRODOVA I USLUGE STRANIM OSIGURAVAJUĆIM DRUŠTVIMA.

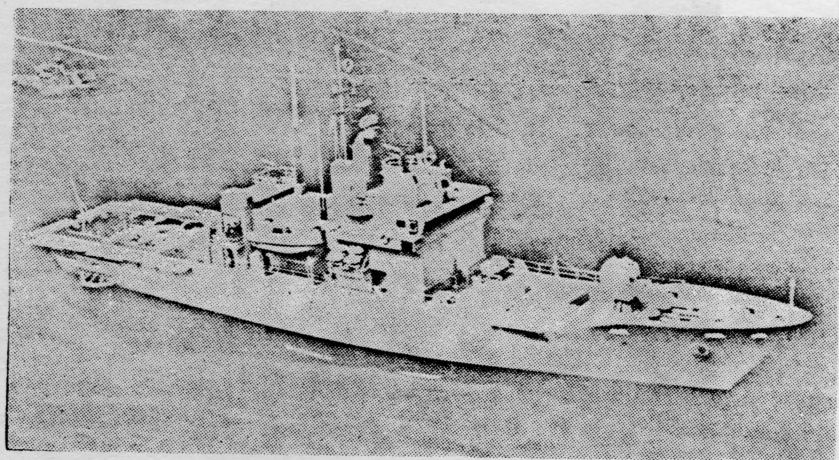
Lovac mina »Lerici«

Naglašeni interes Italije za jačanjem i modernizacijom ratne mornarice leži svakako i u činjenici da u mirnodopskim uvjetima njena vanjska trgovina ovisi najviše od prijevoza morem i to u uvozu roba sa 71 posto, a u izvozu roba sa 57 posto.⁷ U slučaju krize ili eventualnog rata može se reći da bi od pomorskih komunikacija i mogućnosti njihova korištenja Italija zavisila kao rijetko koja druga pomorska zemlja.

Istraživanja pokazuju da će se talijanski prekomorski promet u 1990. povećati za 27, a u 1995. godini za 64 posto. Nacionalni interesi i savezničke obaveze (NATO) obavezuju Italiju na modernizaciju ratne mornarice, koja je u toku, i na sagledavanje i programiranje njenog razvoja u

perspektivi (za početak trećeg milenija), na čemu se također radi, jer Italija i njeni saveznici ovisni su o moru i zato rade na realizaciji oživotvorenja strategije kontrole mora (Sea control). U tom pogledu očekivati je da će se uskladiti pomorsko-zračne snage sa značajem koji more ima za Italiju, da će se više ulagati u plovna (borbena), a manje u nepokretna sredstva ratne mornarice i u znatno većoj mjeri uvažavati sve veća uloga aviona u boju na moru, a struktura pomorskih snaga uskladiti sa savezničkim snagama.⁸ Po svemu sudeći Ratna mornarica Italije uspješno rješava mnoga složena pitanja tehnološkog razvoja pomorskih snaga i jača vlastitu poziciju na Sredozemlju. Pri tome neka njena tehnološka rješenja dostižu svjetsku razinu.

Projekt broda za zaštitu ekonomske zone

BILJEŠKE:

¹ A. Kalpić, Vojnopomorska tehnologija Italije na izložbi u Genovi, Naše more, br. 6, Dubrovnik 1982.

² »Libro Bianco« della Difesa 1985. — prema »Interarma news« br. 20—22, 1984.

³ A. Brauzzi, Uno sguardo al programma di nuove costruzioni della Marina Militare, »Rivista Marittima«, br. 2/1986.

⁴ Npr. osam fregata vrste »Maestrale«, završen je program izgradnje šest hidrokrilnih raketnih topovnjača vrste »Sparviero« od 60 tona, deset lovaca mina vrste »Lerice«, od čega su četiri već isporu-

čena, od 36 mornaričkih helikoptera 31 je operativno i sl.

⁵ A. Bruzzi, Previsione della spesa della Marina nel quadro del bilancio della difesa 1986, »Rivista Marittima« br. 5/1986.

⁶ C. Esposito, Affidata alla Fincantieri la costruzione di quattro unità di vigilanza, »Rivista Marittima«, br. 11/6986.

⁷ E. Ferante, Mediterraneo e traffici marittimi in tempo di crisi, »Rivista Marittima« br. 6/1986.

⁸ G. Piccioni, Riflessioni sulla Marina degli anni futuri alle soglie del terzo millennio, poseban prilog u »Rivisti Marittimi« br. 8—9/1986.